

MAGYAR NYELV

A MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG FOLYÓIRATA

FELELŐS SZERKESZTŐ

BENKŐ LORÁND

SZERKESZTŐ

JUHÁSZ DEZSŐ

C. KÖTET

MAGYAR NYELVTUDOMÁNYI TÁRSASÁG, BUDAPEST
2004

TARTALOM

BALÁZS GÉZA: „Nekem nyolc!” A nyolcas számjegy a szólásokban 192. – Domonkosi Ágnes, Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban	505
BALÁZSI JÓZSEF ATTILA: Mióta járunk az apostolok lován?	298
BÉKÉSI IMRE: Néhány köztöszögyüttes értelem szerkezeti elemzése	171
BENE ANNAMÁRIA: Margalits Ede frazeológiai gyűjteményéről	203
BENKŐ LORÁND: Még néhány szó Kristó Gyuláról 238. – Az ómagyar -j, -aj/-ej helységnévképző	406
BEREGSZÁSZI ANIKÓ – CSERNICKSKÓ ISTVÁN: Egy új iskolatípus mint társadalmi és nyelvi strukturáló tényező?	195
BODÓ CSANÁD: Szociolingvisztikai szempontok a moldvai magyar–román kétnyelvű beszélőközösségek kutatásában	347
BÓNA JUDIT – IMRE ANGÉLA: International Workshop Dedicated to the Memory of Farkas Kempelen	507
BORZSÁK ISTVÁN: Kapz(s)i 81. – † Harmatta János	511
BÖLCSKEI ANDREA: Hoffmann István, Magyar helynévkutatás 1958–2002	498
BÜKY LÁSZLÓ: Puruttya 82. – Szabó Zoltán szerk., „Arany-alapra arannyal”–Tanulmányok a magyar irodalmi szecesszió stílusáról	225
CSERNICKSKÓ ISTVÁN (BEREGSZÁSZI ANIKÓVAL): Egy új iskolatípus mint társadalmi és nyelvi strukturáló tényező?	195
CZETTER IBOLYA: Tátrai Szilárd, Az ’én’ az elbeszélésben	502
ÉDER ZOLTÁN: Magyar értelmező kéziszótár	146
FEHÉRTÓI KATALIN: A <i>Pokaj</i> helynév eredete és az ómagyar kori -j ~ -aj/-ej helynévképző	75
FODOR ISTVÁN: Gondolatok a Magyar értelmező kéziszótár második, átdolgozott kiadásához	234
GÁSPÁRI LÁSZLÓ: Szathmári István, A stílselemezés elmélete és gyakorlata	105
GERSTNER KÁROLY: Mária D. Máta, Kleine ungarische Sprachgeschichte 223. – (SZÉPE JUDITVAL és SZENDE TAMÁSSAL): <i>Csuklik, kotlik, hámlik</i> . Megjegyzések a hiányos paradigmájú igék módjelezéséről	358
GHEÑO, DANILO: A magyar lenne a mai etruszk?	490
GÓSY MÁRIA: A lexikális előhívás temporális szerveződése	52
GRÉTSY LÁSZLÓ: Búcsú Szende Aladártól	117
HAVAS FERENC: Thorsten Roelcke ed., Variationstypologie / Variation Typology	368
HEGEDŰS ATTILA: A tulajdonnevek szerepe egy különleges szócsoporthoz kialakításában ...	470
HEGEDŰS JÓZSEF: Leibniz és a finnugorság	385
HOFFMANN ISTVÁN: Benkő Loránd, Beszélnek a múlt nevei. Tanulmányok az Árpád-kori tulajdonnevekről	209

HONTI LÁSZLÓ: Hiedelmek és hipotézisek az uralisztikában 1. – Jubilál a Nyelvtudományi Közlemények 203. – Vékony Gábor, Magyar őstörténet – magyar honfoglalás	486
HORVÁTH MÁRIA: Meddig él az Értelmező Szótár?	231
IMRE ANGÉLA (BÓNA JUDITtal): International Workshop Dedicated to the Memory of Farkas Kempelen	507
JUHÁSZ DEZSŐ: Két fontos névtörténeti segédkönyvről 107. – Bura László köszöntése ...	246
KÁVÁSSY SÁNDOR: Földesúr	193
KERTÉSZ ANDRÁS – RÁKOSI CSILLA: Ellentmondás és plauzibilis következtetés a nyelvészetben	129, 273
KISS GABRIELLA – KISS MARGIT – PAJZS JÚLIA: A Nagyszótár történeti korpuszának morfológiai elemzéséről	185
KISS JENŐ: A Magyar Nyelvtudományi Társaság 99. közgyűlése 114. – Temesi Mihály dialektológiai munkásságáról 243. – A Magyar Nyelvtudományi Társaság centenáriuma elé	257
É. KISS KATALIN: Egy ígékötőelmélet vázlata 15. – É. Kiss Katalin írja	252
KISS MARGIT (KISS GABRIELLÁval és PAJZS JÚLIÁval): A Nagyszótár történeti korpuszának morfológiai elemzéséről	185
KONTRA MIKLÓS: Leslesy Milroy – Matthew Gordon, Sociolinguistics: Method and Interpretation	91
KOÓSZ ISTVÁN írja	512
KUSTÁR ZOLTÁN (A. MOLNÁR FERENCcel): A <i>gyapjú</i> szó a 72. zsoltár fordításában	340
LÉNÁRT TAMÁS: Vilmos Ágel, Valenztheorie	219
LUKÁCS ISTVÁN: A Jessze-vessző esete egy ószláv aorisztosszal	313
D. MÁTAI MÁRIA: A szófajváltás a magyarban 43. – Jakab László, A Jókai-kódex mint nyelvi emlék szótárszerű feldolgozásban	110
MIZSER LAJOS: Az <i>akasztófa</i> északkelet-magyarországi helyneveinkben 250. – Vaskapu	474
MOLNÁR ZOLTÁN MIKLÓS: Szabó Géza hetvenéves	248
A. MOLNÁR FERENC: Csep(p) ~ csöp(p) 80. – (KUSTÁR ZOLTÁNNal): A <i>gyapjú</i> szó a 72. zsoltár fordításában 340. – Újabb szempontok a Halotti Beszéd magyarázatához	439
MÓZES HUBA: Három szótagos hangzasegységre épülő sorok és sorkapcsolatok	331
NYÍRKOS ISTVÁN: Búcsú Mező Andrástól	120
NYOMÁRKAY ISTVÁN: Kultúra és könyvnyomtatás a felvilágosodás korában 99. – A hangváltozásokról	395
PAJZS JÚLIA (KISS GABRIELLÁval és KISS MARGITtal): A Nagyszótár történeti korpuszának morfológiai elemzéséről	185
Pályázati felhívás	249
†PÁSZTOR EMIL: Arany János az <i>ly</i> hangról és betűről	510
PESTI JÁNOS: Nyelvjáráskutatók ünneplése Baranyában	240
PETE ISTVÁN: Az alany és állítmány primátusának váltakozó megítéléséről	66
PETHŐ JÓZSEF: Szikszainé Nagy Irma szerk., Kossuth Lajos, a szó művésze	376
PUSZTAI FERENC: Hoffmann István – Juhász Dezső – Péntek János szerk., Hungarológia és dimenzionális nyelvszemlélet	482
RÁCZ MIKLÓS: <i>Or Miklós dombja</i> – egy középkori helynév Nagyrev határában	345
V. RAISZ RÓZSA: Szathmári István szerk., A retorikai stilisztikai alakzatok világa	371
RÁKOSI CSILLA (KERTÉSZ ANDRÁSSal): Ellentmondás és plauzibilis következtetés a nyelvészetben	129, 273

RÓNA-TAS ANDRÁS: Néhány megjegyzés faneveinkről	260, 419
RUCSKÓ VIKTOR írja	123
STEMLER ÁGNES: Mátyás Flórián nyelvészeti munkásságáról	84
SZABÓ JÓZSEF: Svájc nyelvi helyzete, különös tekintettel a nyelvi kisebbségekre 159, 291.– Búcsú Kristó Gyulától	236
SZATHMÁRI ISTVÁN: Forgács Tamás, Magyar szólások és közmondások szótára 103. – Krúdyról – Márai szemével	180
SZENDE TAMÁS (SZÉPE JUDITtal és GERSTNER KÁROLY-lal): <i>Csuklik, kotlik, hámlik</i> . Megjegyzések a hiányos paradigmájú igék módjelezéséről	358
SZÉPE JUDIT – GERSTNER KÁROLY – SZENDE TAMÁS: <i>Csuklik, kotlik, hámlik</i> . Meg- jegyzések a hiányos paradigmájú igék módjelezéséről	358
SZIKSZAINÉ NAGY IRMA: Ekvivalencia és ellentét a retorikai kérdésben	331
SZÜCS TIBOR: A 80 éves Rónai Béla köszöntése	121
TÓTH VALÉRIA: Az inetimologikus mássalhangzók a régi magyar helynevekben	321, 454
VOIGT VILMOS: A közmondások megnevezésének európai mintái	474
ZIMÁNYI ÁRPÁD: A. Jászó Anna, Csak az ember olvas – Az olvasás tanítása és lé- lektana	229
ZSILINSZKY ÉVA: Mihály Benkő, On the Tracks of Friar Julian. Journeys across Mongolia	94
Élő nyelv	195, 347
Kisebb közlemények	75, 185, 331, 470
Különfélék	231, 507
Levélszekrény	123, 252, 512
Nyelvtörténeti adatok	250
Szemle	91, 209, 368, 482
Szó- és szólásmagyarázatok	80, 192, 340, 472
Társasági ügyek	114, 236, 511
Tudománytörténet	84, 203, 474

SZÓ- ÉS TÁRGYMUTATÓ

A. Jászó Anna, Csak az ember olvas 229	Baranya megyei nyelvjáráskutatók 240
<i>akasztófa</i> helynevekben 250	beszédtémpó szerepe a hangváltozásokban 405
alany és álitmány primátusa 66	Benkő Loránd, Beszélnek a múlt nevei 209
alany vonzat volta 67	bibleizmusok 302
állandósult szókapcsolatok mai nyelvünkben 103	bibleizmusok tipológiája 302
állapotváltozás – helyváltoz(tat)ás váltakozás kifejezése az igekötővel 33	Bura László 246
állapotváltozást kifejező mondatok 22	bükk 260
analógia szerepe a hangváltozásokban 400	<i>bükk</i> szavunk török háttere 269
<i>apostol</i> kifejezésekben 302	csángó, csángómagyar 348
apostolok lován jár 307	csep(p) ~ csöp(p) 80
„Arany-alapra arannyal” 225	cser 420
Arany János az <i>ly</i> hangról és betűről 510	<i>de hisz, de hát, pedig hát</i> kötőszóegyüttes
Árpád-kori tulajdonnevek 209	értelemszerkezeti elemzése 171

- dió 431
 disszimiláció 401
 D. Máta, Mária, *Kleine ungarische Sprachgeschichte* 223
 Domonkosi Ágnes, Megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek nyelvhasználatunkban 505
 éger, eger 431
 egyéni és közösségi kétnyelvűség 356
 egyeztetés 66
 ekvivalencia és ellentét a retorikai kérdésekben 337
 első személyű elbeszéléstípus szövegtani elemzése 502
 Értelmező Szótár 231
 érzelmi és mentális állapot beállítását kifejező mondatok 29
 esetrag és birtokos személyjel eredeti (uráli/finnugor) alapnyelvi sorrendje 1
 etruszk–magyar nyelvrokonítás 490
 Európa nyelveinek változattipológiája 368
 figura etymologica 445
 Forgács Tamás, Magyar szólások és közmondások szótára 103
 földesúr 193
 francia nyelvű Svájc 169
 gyertyán 427
 gyümölcs, gyümölcsény 425
 gyűrűfa 429
 halalnec halalaal hol– (HB.) 445
 Halotti Beszéd magyarázata 439
 hanghelyettesítés 404
 hangváltozások 395
 hangváltozások okai 396
 hangváltozások típusai 399
 Harmatta János 511
 három szótagos hangzágyságra épülő verssorok és versek 331
 Helynévmutató Csánki Dezső történelmi földrajzához 107
 hiányos paradigmájú igék módjelezése 358
 Hoffmann István, Magyar helynévkutatás 1958–2002. 498
 honfoglaló magyarok nyelve 489
 Hungarológia és dimenzionális nyelv szemlélet 482
 igealak + képző összetételű nevek, szavak 470
 igekötőelmélet 15
 igekötő grammatikai szerepe 15
 igekötőhasználat célra irányuló mondatokban 20
 igekötőhasználat nem célra irányuló mondatokban 19
 igekötő jelentéstani és aspektuális szerepe 15
 igekötő kora és eredete 4
 igekötő mint másodlagos prediktátum 15
 igekötő szerkezeti helye a mondatban 15
 igekötők típusai 15
 inetimologikus mássalhangzók a régi magyar helynevekben 321, 454
 inetimologikus mássalhangzók mássalhangzós környezetben 454
 International Workshop Dedicated to the Memory of Farkas Kempelen 507
 intervokális *v*, *h* kiesése helynevekben 325
 japán nyelvkönyv 512
 Jessze 345
 Jessze vesszeje motívum kaj-horvát kéziratos szövegemlékekben 314
 kapzsi 81
 kárpátaljai magyar felvételiztető iskolák társadalmi és nyelvi strukturáló szerepe 195
 kelet-közép-európai helyesírások és irodalmi nyelvek a felvilágosodás korában 99
 Kempelen Farkas 507
 korai magyar–török kapcsolatok 419
 Kossuth Lajos retorikai stílusa 376
 kőris 422
 Kristó Gyula 236, 238
 Leibniz a magyar és finn nyelv hasonlóságáról 385
 Leibniz a szkíta és a kelta nyelvek őseredetiségéről 390
 leíró helynévkutatás 500
 Lesley Milroy – Matthew Gordon, Socio-

- linguistics: Method and Interpretation 91
- lexikális előhívás időviszonyai spontán beszédben 52
- Magyar értelmező kéziszótár második, átdolgozott kiadása 146
- magyar irodalmi szecesszió stílusa 225
- magyar közmondásterminológia európai háttere 474
- magyar névtan 482
- magyar nyelv egy számnévi szerkezete 5
- magyar nyelvhasználatstörténet 84
- Magyar Nyelvtudományi Társaság 99. közgyűlése 114
- magyar őstörténet 486
- Márai írásai Krúdyról 180
- Margalits Ede frazeológiai gyűjteménye 206
- Mátai Mária, Jakab László, A Jókai-kódex mint nyelvi emlék szótárszerű feldolgozásban 110
- Mátyás Flórián nyelvtörténeti munkássága 84
- Mátyás Flórián nyelvtörténeti szótárkísérlete 84
- megjegyzések a Magyar értelmező kéziszótár második, átdolgozott kiadásához 234
- megszólítások és beszédpartnerre utaló elemek 505
- mend w ʃzentii eʃ unuttei cuzicun (HB.) 447
- Mező András 120
- Mező András, Patrocíniumok a középkori Magyarországon 107
- mogyoró 432
- moldvai magyar–román kétnyelvű közösségek nyelvhasználata és nyelvcseréje 347
- mozzanatos eseményt kifejező mondatok 35
- Nagyszótár lekérdezhető elektromos korpusza 186
- Nagyszótár morfológiai elemzőprogramja 185
- Nagyszótár XVIII. és XIX. századi szövegeinek standardizálása 187
- Nagyszótár történeti korpuszának morfológiai elemzése 185
- Nekem nyolc! 192
- német nyelvű Svájc 163
- népetimológia 401
- névtörténeti segédkönyvek 107
- nézőpontváltó megszólításátvitel 506
- „nyelvem hegyén van” jelenség elemzése 54
- nyelvészeti elméletek argumentációs szerkezete 129, 273
- nyelvészeti érvelés sajátosságai 129
- Nyelvtudományi Közlemények 203
- olasz nyelvű Svájc 291
- olvasástanítás 229
- ősmagyar kori -j ~ -aj/-ej helynévképző 75
- Or Miklós dombja 345
- orvosi helyesírás 123
- ősláv jese igealak és a *Jessze fája* (gyökere, vesszeje) motívum összeolvadása egy kaj-horvát szövegemlékben 315
- ősnyelvek kérdésköre Leibniz nyelvészeti gondolkodásában 389
- pályázati felhívás 249
- perszonális narráció 502
- Pokaj 75
- predaktív viszony 71
- pur eʃ chomuv (uogmuc) (HB.) 439
- puruttya 82
- A retorikai-stilisztikai alakzatok világa (szerk. Szathmári István) 371
- rétoromán Svájcban 292
- rezultatív igekötő 23, 41
- Rónai Béla 121
- spontán beszédben tartott szünetek 56
- Strázsa-halom 346
- Svájc nyelvi helyzete, nyelvi kisebbségei 159, 291
- Szabó Géza 248
- Szathmári István, A stílselemzés elmélete és gyakorlata 105
- Szende Aladár 117
- Szerzőink figyelmébe 125
- szimultán vers 332
- szociolingvisztika módszertani kérdései 91
- szófajváltás 43
- Tátrai Szilárd, Az 'én' az elbeszélésben 502

- Temesi Mihály dialektológiai munkássága 243
XVII. századi kaj-horvát szövegemlék szer-
zője 314
temporális „útvonal”-ra utaló igekötő 27
terminatív igekötő 15
tölgy 419
török–alán–magyar kapcsolatok 435
török eredetű faneveink 419
történeti helynévkutatás 501
tulajdonnevek új szófajalakító szerepe 470
ugor alapnyelv realitásának kérdése 9
valenciaelmélet 216
Wurzel affrikáta-elméletének argumentációs
szerkezete 131, 273
Zsidó-halom 345

KISS GABRIELLA